

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Musikens betydelse för barns språkutveckling

En studie om musik, språk och kommunikation på en förskola

Johanna Eckerström

Inriktning: Kulturellt meningsskapande genom musik, rytmik och drama

Handledare: Marie-Louise Hansson
Stenhammar

Examinator: Monica Lindgren

Rapportnummer: VT11-6110-05

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Musikens betydelse för barns språkutveckling - en studie om musik, språk och kommunikation på en förskola

Författare: Johanna Eckerström

Termin och år: Vårterminen 2011

Kursansvarig institution: LAU390: Sociologiska institutionen

Handledare: Marie-Louise Hansson Stenhammar

Examinator: Monica Lindgren

Rapportnummer: VT11-6110-05

Nyckelord: Musik, språkutveckling, kommunikation, musisk

Syftet med min studie var att undersöka musikens betydelse för barns språkutveckling i förskolan. Detta genom att undersöka hur pedagoger kan skapa kommunikativa och språkliga sammanhang med hjälp av musik och på så sätt utveckla barns språk. För att ta reda på detta har jag gjort observationer av tre musiksamlingar i förskolan, med tre olika pedagoger. Jag har också gjort kvalitativa samtalsintervjuer med dessa pedagoger om deras syn på musik och språk i förskolan. Resultatet visar att pedagogerna skapar kommunikativa och språkliga sammanhang genom ramsor, sånger, berättelser och lekar, men framförallt genom att ha en öppenhet gentemot barnen och lyssna på vad de har att säga och uttrycker. Här utvecklar musiken barnens språk genom att barnen blir deltagande i ett språkligt sammanhang, där barnen får uppmuntran till att använda många olika språk och där det bildas ett samspel och kommunikation mellan barnen. Detta är mycket relevant för läraryrket då det är av stor vikt att vi som pedagoger möter barnen på ett öppet sätt och skapar språkliga sammanhang där vi uppmuntrar barnen till att uttrycka sig på många olika sätt.

Förord

Jag vill ge ett stort tack till pedagoger och barn på förskolan. Tack för att ni gav er tid och för att ni gett mig inspiration. Tack till min handledare Marie-Louise Hansson Stenhammar som hjälpt mig genom uppsatsens olika processer. Tack till min mamma och syster som har orkat lyssna på mig och tack till Pernilla för alla skrivstunder på pedagogen.

Johanna

1. Bakgrund	6
1.2 Styrdokument	6
1.3 Syfte.....	7
1.4 Frågeställning.....	7
2. Begrepps och litteraturgenomgång	8
2.1 Musik.....	8
2.2 Den musiska människan	9
2.3 Språk och Kommunikation	9
2.4 Barns språkutveckling.....	10
2.5 Musik och språk.....	11
2.6 Sammanfattning av begreppsgenomgång.....	12
3. Teoretisk anknytning	13
3.1 Det Sociokulturella perspektivet.....	13
3.2 Tidigare forskning.....	14
4. Metod	16
4.1 Val av förskola.....	16
4.2 Tillvägagångssätt	17
4.3 Intervjuer	17
4.4 Observationer.....	18
4.4 Etiska frågor.....	19
4.5 Reliabilitet.....	19
4.6 Validitet	20
5. Resultat av observationer	20
5.1 Samling med Pedagog A.....	20
5.2 Samling med pedagog B.....	21
5.3 Samling med pedagog C.....	22
6. Intervjuer med pedagogerna	22
6.1 Musik.....	23
6.2 Språk.....	24
6.3 Kommunikation.....	24
7. Diskussion	26
7.1 Analys av observationer	26
7.2 Analys av intervjuerna	27
7.3 Sammanfattning av observation och intervjuanalys.....	29
Källförteckning.....	32
Bilaga 1	34
Bilaga 2	35

1. Bakgrund

Musik och teater har varit och är en viktig del av mitt liv. Jag har sjungit och spelat teater sedan jag var liten i olika sammanhang. Detta har betytt oerhört mycket för mig. Tidigare har min fokus varit att använda dessa uttryckssätt för min egen del, men när jag sedan bestämde mig sedan för att bli lärare och valde en inriktning som heter *Kulturellt meningsskapande genom musik, rytmik och drama* ändrades detta, till hur jag kan arbeta med musik, rytmik och drama som pedagogiska metoder. Jag började fundera på varför musik är så viktigt för barn, och på vilka sätt man kan arbeta med musik, rytmik och drama i förskolan.

De flesta förskolor arbetar med musik på något sätt, och jag började fundera på vad deras tanke med det är, och på vilket sätt pedagoger arbetar med musik. I Lau 325 (Lärandets villkor och process 3: Ur ett samspelsperspektiv) fick vi till uppgift att göra ett utvecklingsarbete. Ett utvecklingsarbete innebär att man utvecklar en del av en pedagogisk verksamhet. Det kan vara inom något ämne, eller inom något socialt såsom att utveckla skolans antimobbinggrupper. Det kan också vara att utveckla t.ex. ett målrum på en förskola. Ett utvecklingsarbete tar oftast flera år, men vi hade bara några veckor på oss så vi hann bara med att prova en liten del av arbetet. Jag gjorde ett utvecklingsarbete på en förskola som handlade om hur musik och drama kan utveckla barns språk. Koncentrationen låg då på hur barnens talspråk kan utvecklas med hjälp av musik och drama.

Det som jag märkte och som jag började fundera på var att de sånger som vi sjöng tillsammans blev till samtalsämnen bland barnen, och de kom ofta fram till mig och frågade om innebörden i sången, t.ex. ”Varför tycker du om våren?” (Då vi hade sjungit en sång om våren.) Jag tyckte mig se att sångerna som vi sjöng tillsammans öppnade upp för berättelser och kommunikation, både mellan barn, och mellan barn och pedagoger. Jag blev väldigt nyfiken på hur man som pedagog kan arbeta med musik för att utveckla barns språk och bestämde mig för att jag ville undersöka detta lite djupare. Vad händer när vi skapar dessa sammanhang med barnen? Hur kan man som pedagog med hjälp av musik, skapa språkliga sammanhang och kommunikation och på så sätt utveckla barns språk?

1.2 Styrdokument

I förskolans läroplaner har jag framförallt koncentrerat mig på följande punkter:

Förskolan skall sträva efter att varje barn

- *utvecklar ett rikt och nyanserat talspråk och sin förmåga att kommunicera med andra och att uttrycka tankar*
- *utvecklar självständighet och tillit till sin egen förmåga,*
- *utvecklar sin förmåga att lyssna, berätta, reflektera och ge uttryck för sina uppfattningar,*
- *utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama (Lpfö98, s 9)*

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att synliggöra musikens eventuella betydelse för barns språkutveckling genom att undersöka hur pedagoger arbetar med musik i förskolan.

1.4 Frågeställning

För att göra en undersökning om musikens betydelse för barns språkutveckling bestämde jag mig för att använda mig av denna fråga som underlag i min studie.

- **Hur skapar pedagoger i förskolan kommunikativa och språkliga sammanhang för barnen med hjälp av musik?**

2. Begrepps och litteraturgenomgång

I det här avsnittet kommer jag att gå igenom olika begrepp som är relevanta för min studie. Det är också en genomgång om vad olika litteratur säger om begreppen musik, språk och kommunikation.

2.1 Musik

För att undersöka musikens betydelse för barns språkutveckling är det viktigt att få en inblick i vad musik är för någonting. Musik är ett komplext begrepp som kan vara svårt att förklara. Här kommer en genomgång vad som skrivs om vad musik kan vara för någonting i olika litteratur.

Uddholm (2003) menar att ordet musik kommer från det grekiska ordet ”mousiké” som kommer från de grekiska ”musorna”(s 22). Bjørkvold (2005) beskriver att dessa musor var döttrar till Zeus och att de kunde dansa och sjunga och detta kallades för ”mousiké techne” (s 59).

Uddholm(2003) menar vidare att under medeltiden började man använda ”tonkonst” som beskrivning av musik(s 22). Denna tonkonst användes i den kristna kyrkan och musik blev till något som bara vissa höll på med. Här delades ofta människor upp i dem som var musikaliska och de som var omusikaliska. Delar av dessa värderingar menar han lever kvar än idag.

Så här förklaras musik i nationalencyklopedin:

Kulturyttring som kan definieras (dock inte heltäckande) som organiserat ljud, vare sig detta alstras av t.ex. en röst eller genom elektroakustisk teknik. [...] Ordet tonkonst används ofta synonymt med musik, men all musik innehåller inte toner. Å andra sidan räknas fågelsångens toner inte som musik, då den inte är organiserad enligt mänskliga kategorier. Man kan skilja på vokal och instrumental musik, men däremot kan man inte med fördel hävda att musik består av rytm, melodi och harmoni- en sådan indelning är inte tillräckligt detaljerad. Andra uppdelningar som kan vara praktiskt användbara är skillnaden mellan musik som uppförs och traderas genom notskrift och gehörstraderad musik. Man kan fästa vikt vid syftet: kyrkomusik, militärmusik, dansmusik, filmmusik, teatermusik, bakgrundsmusik etc., eller besättningen: orkestermusik, kammarmusik, eller social indelning: konstmusik, folkmusik. [...] (Nationalencyklopedin).

Jederlund,(2002)menar att ”I västerländsk vetenskaplig anda brukar musikvetare och musikteoretiker dela upp musiken i sina beståndsdelar och talar då om tre musikaliska grundelement [...] Dessa är rörelse, ljud och puls(rytm)”(s 13). Jederlund (2002) menar vidare att rörelse är vibrationerna som når örat och sedan hjärnan och detta blir tillsist till en kroppslig rörelse. Ljudet är tonen från musiken och, om det är flera toner bildas det en klang. Pulsen kan man kalla för tempot i musiken. Han skriver också att förutom dessa tre delar så finns det ett fjärde och det är det ”personliga intrycket” (s13). Detta menar han är själva musikupplevelsen och själva tolkningen av musiken.

Ferm (2004) beskriver musik som en ”multi-konstform” (s 53). Hon menar att i och med att musik finns i så många stilar och används på olika sätt beroende på sammanhang och tradition så är musik inte en konst utan flera.

Uddholm(2003) förklarar sin tolkning av musik som ett ”flöde”(s 23). Han menar att alla människor är musikaliska och att musik är rörelse, kommunikation, personliga upplevelser och förmåga att uppleva känslor. Musik kan upplevas helt olika beroende på erfarenheter och

tradition. Han menar att ju mer öppen och spontan man är inför musik desto mer musikalisk bredd kan man skaffa sig. Musikalitet handlar om just att kunna låta musiken ”flöda” (s 23). Han menar att alla människor är musikaliska och att det inte är en genetisk förmåga utan beror på förutsättningar och att olika saker i livet kan hämma våran förmåga att ta in musiken. Pramling m.fl.(2008) hävdar också att man inte föds omusikalisk utan att det handlar om vilka erfarenheter man har av musik.

Utifrån dessa olika tolkningar finns det ändå gemensamma beröringspunkter som att musiken består av ljud av olika slag och är en personlig upplevelse. Men musik är svårt att förklara och som Uddholm (2003) förklarar det som: Vad som är musik för mig, är kanske oljud för någon annan. Han menar att det handlar om olika musikaliska traditioner.

2.2 Den musiska människan

Enligt Uddén (2001) var det Bjørkvold (2005) som införde begreppet ”den musiska människan” (s 4). Han menade att människan är musisk redan från början, och musisk är uttryck som gestaltas med kroppen och rösten såsom olika lekar, sånger, dans och rörelse (Uddén, 2001). Bjørkvold, (2005) skriver att redan när man som bebis ligger i sin mammas mage är man musisk. Han menar att ljud, rytm och rörelse är våra ”musiska grundelement” som det lilla barnet reagerar på i magen. (s 16)

Pramling m.fl.(2008) använder sig av Grahns (2005) beskrivning av musisk och skriver att ” Det handlar om personlig frigörelse där vilket inbegriper en utveckling av iakttagelseförmåga, känslighet, färdighet, fantasi och lek” (Pramling m.fl. 2008, s 36). De menar också att de estetiska ämnena bör skapa en helhet, att det inte ska finnas några gränser mellan dem. Och att i det musiska är det viktigt att arbeta med hela kroppen och det ska finnas ett samarbete mellan huvud och kropp. Här menar de också att något som också ligger nära det musiska, är rytmik där man också arbetar med hela kroppen. Syftet med rytmik är att utveckla människans musikalitet genom rörelse. (Pramling m.fl., 2008)

Rytmik grundades av Jacques Dalcroze som var lärare vid musikkonservatoriet i Genève. Han menade att kroppens rörelser är musikens grund och att det går att lära sig musik såsom rytm, dynamik och tempo genom att arbeta med kroppen och få en medvetenhet om sig själv. Detta görs genom lekar, rytmer och växlingar mellan exempelvis olika tempon(Sundin, 1978, s 108-109).

2.3 Språk och Kommunikation

För att förstå vad musiken kan göra för att utveckla barns språk så kommer här en genomgång av språk och kommunikation.

Jederlund (2002) menar att språk både kan vara kommunikation såsom talspråk, kroppsspråk, tonspråk och bildspråk men också det ”kodsysteem” som exempelvis svenska eller andra språk består av (s 17). Han beskriver också att kommunikation kommer från ”communicare” som är ett latinskt ord och betyder ” att göra något gemensamt” (s 16). I nationalencyklopedin står det så här om kommunikation:

Överföring av information mellan människor, djur, växter eller apparater (för det senare se datakommunikation) Kommunikation kräver dels ett språk eller en kod vari informationen uttrycks, dels ett fysiskt medium varigenom informationen överförs. Människan har ett primärt behov att kommunicera; det utgör en förutsättning för en fullvärdig psykisk, social och kulturell utveckling. Kommunikation

studeras inom flera vetenskaper, såsom beteende- och samhällsvetenskap, antropologi och botanik (NE.se).

Linell (1982) menar att det finns ”verbal kommunikation” och ”ickeverbal kommunikation”(s19). Han menar att det verbala språket är kommunikationen vi gör med ord. Han menar också att teckenspråk för döva även är ett verbalt språk. Det ickeverbala språket är allt från kroppsspråk till kläder. Även bild och musik är en slags ickeverbal kommunikation. Han menar vidare att man kan dela upp det ickeverbala språket i ”paralingvistisk kommunikation” som är kroppsspråket som man gör till det talade språket, t.ex. gester med armarna. Sedan finns ”extralingvistisk kommunikation” som sker utan talet såsom ansiktsuttryck, nysningar, gäspningar, kläder m.m. (s19). Han skriver också att man kan dela upp det i ”vokal” och ”ickevokal kommunikation” som menas att vokal är det som uttrycks med rösten såsom rytm, skratt, tempo m.m. och ickevokal är det som vi uttrycker på andra sätt(s19).

Dysthe (2010) skriver att ”en vanlig syn på språket är att det är en neutral avbildning av erfarenheten” (s 47). Hon fortsätter med att förklara att enligt det sociokulturella perspektivet så är språket inte neutralt utan färgat av den kultur som finns runtomkring. Här menar hon att genom språket får vi en uppfattning om den värld vi lever i och om oss själva. Enligt Uddén (2004) så behöver barnet en ”kulturell intelligens” för att passa in i den kultur som barnet växer upp i (s 50). Hon menar också att för att barnet ska kunna passa in i sin kultur behöver hon kunna kommunicera med andra runtomkring. För att barnet bli en del av sin kultur och göra sig förstådd så måste barnet förstå vad hon själv menar.

2.4 Barns språkutveckling

Det finns många olika sätt att uttrycka sig på och kommunikation är väldigt viktigt för att människan ska komma in i en gemenskap. Jederlund(2002) menar att kommunikation är väldigt viktig för att människan ska utveckla sitt språk. Han skriver också att barnet kommunicerar med omvärlden redan från att den är ett litet spädbarn. Föräldrarna möter det nyfödda barnet genom rösten och olika uttryck. Detta svarar sedan barnet på och en dialog mellan föräldern och barnet uppstår. Här får barnet bekräftelse och en kärleksfull relation uppstår. Här menar han att i just detta samspel uppstår ett musikaliskt språk. Det musikaliska i människan menar han finns där redan från födseln. Dessa tankar bygger han bl.a. på Trevarthen och Sterns forskning kring människans tidiga musikaliska utveckling.

Efter ett tag börjar barnet förstå den ”prosodiska nivån”, alltså det emotionella i rösten (Uddén, 2004, s 45). Hagtvét Eriksson (2004) förklarar ”Prosodin” som att det är rytmen, tonen och olika pauser i talet, alltså det musikaliska i talspråket (s 54). Här menar hon också att prosodin är det som står bakom orden, alltså det som personen menar. Uddén (2004) menar att om föräldern sjunger och gör ramsor för barnet så gör barnet ofta rytmiska gester till sången eller ramsan. Hon hävdar att sången och ramsan är väldigt betydelsefull för barns språkutveckling.

Från att kommunicera med sina föräldrar så börjar sedan också barnet kommunicera med andra barn. Detta kan ske genom att barnet börjar leka tillsammans med något barn på förskolan (Bjorkvöld 2005). Språkutvecklingen växer sakta fram genom att barnet integrerar med andra och genom kommunikation och en social utveckling. Barnet går igenom många olika kommunikativa utvecklingssteg innan själva språkutvecklingen börjar (Linell, 1982).

När barnet sedan lär sig ord så är det ännu ett sätt att kommunicera på. Det som händer är att från att kunna kommunicera i stunden så blir orden ett sätt att kunna kommunicera om tidigare händelser (Hagtvet Eriksson 2004). Hon menar också att det är svårt att dela in barns språkutveckling efter ålder för att det är så olika för olika barn, men hon menar ändå att visa saker kan vara typiska för vissa åldrar. Hon skriver vidare att utmärkande för tre till fyraåringar är att de har stor fantasi och att språket ofta är överdrivet. De leker också mer med andra barn än tvåringar, och är mer sociala. Hon beskriver att när barnet är fem år så är deras språk mer genomtänkt och de kan berätta saker mer sammanhängande. Den här perioden mellan tre till fem år är en tid där barnen använder och utvecklar de kommunikativa medel som de som de fått med sig tidigare. Här menar hon också att ett barn som är i ett - till tvåårsåldern använder bara språket som ett sätt att kommunicera på medan en tre till femåring även pratar om språkets betydelse, (exempelvis klappa stavelser eller kunna rimma). Detta blir en slags "metakommunikation" (s 52).

Pramling m fl (2008) anser att "metasamtalet" är väldigt viktigt för barns lärande (s 56). I metasamtalet får barnet reflektera och tänka på exempelvis det man precis gjort. För att öppna upp för detta samtal så krävs det att barnet känner sig bekväm i situationen. De menar att det bästa sättet för att kunna ha denna typ av samtal är att ta "barnets perspektiv" (s 57). I metasamtalet lyfts det fram att det finns olika sätt att tänka på och barnen får chansen att öppna upp för kommunikation.

Jederlund, (2002) refererar till Loris Malaguzzis citat "ett barn har hundra språk, men berövas nittionio" och menar att även om barn kanske inte har hundra språk så har barn fler än vuxna eller de använder fler (s19). Det kan vara allt skratt och sång till bildspråk. Han skriver också att de olika språken berikar varandra och är inte någon motsättning till varandra.

2.5 Musik och språk

Min genomgång av de olika begreppen har pekat på att dessa har tydliga beröringspunkter med varandra. I det här avsnittet blir det en genomgång av olika samband mellan musik och språk och hur de kan gynna varandra.

Uddén (2004) menar att i det musiska har leken en central roll och en som såg att leken var väldigt viktig för barns lärande och utveckling var Friedrich Fröbel som var pedagog under 1800-talet. Han upptäckte att barn lärde sig genom lek, sång och ramsor. Han startade kindergården som är grunden för våra förskolor idag. Han ansåg att i leken och sången utvecklar barnet en språklig förståelse.

Människan kommunicerar med olika språk och Jederlund (2002) menar att det ickeverbala språket utvecklas före det verbala. Han menar att genom barn utvecklar sitt musikspråk så kan också andra språk gynnas såsom kroppsspråk, dynamiken, m.m. Som jag skrev tidigare så menar han att de olika språken berikar varandra.

Vesterlund (2003) menar att språket är ett sätt att förmedla. Det språk som hon menar är det mest betydelsefulla är vårt kroppsspråk. Detta menar hon är vårt sätt att uttrycka känslor. För att utveckla vårt språk behöver vi mötas i ett samspel med varandra och i en "aktiv handling" (s 10). Här kommer musiken in som ett sätt att mötas kring. Vesterlund har startat en musikspråkförskola i Tensta utanför Stockholm där de arbetar med musik och rytmik för att stärka barns språk. Detta har Vesterlund sett ha gett resultat bland barn och pedagoger såsom att pedagogerna har hittat mer medvetna sätt att arbeta med musik. Hon använder en musikpedagogik som handlar om att arbeta med musik i vardagen, här använder de sig av "Orff-mallen" (s 13). Orff var en tysk kompositör som menade att språkutvecklingen börjar i rytmen, och att det är viktigt att möta barnen där de befinner sig (Vesterlund,2003).

Uddén (2004) beskriver Vygotskijs (1886-1931) tankar om att barnet först härmar ord utan att förstå vad det betyder. Efter ett tag kan barnet koppla ihop ordet med sina tankar. Vygotskij menar vidare att när vi tänker, tänker vi allt på en och samma gång, men när vi ska tala så behöver vi strukturera upp våra tankar i en viss ordning. Här tolkar Uddén Vygotskijs tankar om att små barn använder sången och ramsan till hjälp för att strukturera upp sina tankar och på så sätt utvecklas barnets språk.

Pramling m fl (2008) använder sig av ett uttryck – ”transferbegreppet” och hänvisar till Holgersson, Jorgensen & Olsson(2002)(s 42). Här förklarar Pramling m.fl.(2008) transfer som att ett ämne också kan vara utvecklande av någonting annat. T.ex. Musiksamlingar i förskolan behöver inte bara vara musikaliskt utvecklande utan kan också vara utvecklande för språket eller för den sociala utvecklingen. De nämner ett exempel om den så kallade ”Mozarteffekten” som handlar om att lyssnandet av Mozart skulle utveckla barns matematiska förmåga (s42). Här menar de vidare att det har varit mycket debatter om detta, då många menar att Mozarteffekten inte stämmer eller att forskningen inte varit tillräckligt omfattande.

Här finns många belegg för att musik kan utveckla barns språk. Framför allt att utvecklande av ett språk kan leda till att barnet utvecklar andra språk också. Det verkar också handla om en trygghet och att barnet blir lyssnat på.

2.6 Sammanfattning av begreppsgenomgång

Här kommer en kort sammanfattning av begreppsgenomgången.

Musik är någonting som alla människor möter på ett eller annat sätt. Men det är svårt att förklara vad musik är för någonting, för det kan vara så olika saker beroende på tradition och kultur. Jederlund (2002) menar att musik går att beskriva ur ett musikteoretiskt perspektiv då musiken är uppbyggt på ljud, rytm och rörelse. Samtidigt menar NE att beskriva musik som rytm, melodi och harmoni inte är en tillräcklig beskrivning av musik. Jederlund (2002) menar också att något som är viktigt när man ska beskriva musik är det personliga intrycket. Här finns någonting som säger emot att beskriva musik med olika termer, då det personliga intrycket av musik är svårt att beskriva i ord. Här finns också begreppet flöde som Uddholm (2003) beskriver musik som. Här handlar det om på vilket sätt personen tar in musiken och även om erfarenheter. Han menar också att inga människor är omusikaliska utan det handlar om hur man tar emot musiken. Bjørkvold(2005) menar att alla människor är musiska och att detta börjar redan i mammas mage. Allt detta tyder på att människan är musikalisk och att rytmen finns inom oss, det handlar om att ta fram musiken i oss och våga låta musiken bli ett flöde.

Hagtvet Eriksson(2004) skriver att kommunikation är väldigt viktigt för människan och man kommunicerar redan när man är en liten bebis. Först kommunicerar man med sina föräldrar och sedan med andra i omgivningen. Linell (1982) beskriver att det finns både verbal och ickeverbal kommunikation och detta används parallellt med varandra. Det finns även många olika språk och detta kan vara allt från kroppsspråk till skratt och bilder. Jederlund(2003) menar att de olika språken gynnar varandra.

Genom att utveckla musikspråket så kan även andra språk gynnas. Just att använda ett ämne för att utveckla ett annat ämne kallar Pramling m.fl (2008) för Transfer. Här finns flera belegg för att musik skulle kunna utveckla barns språk. Uddén (2004) skriver om att Fröbel såg detta redan på hans tid, att ramsor och sånger kan utveckla barns språk. Pramling m.fl. (2008) menar att ett verktyg som är viktigt för att barn ska utveckla sitt språk och sitt tänkande är

metasamtalet som är viktigt för att barn ska kunna reflektera över att det finns olika sätt att tänka på.

Utifrån denna litteratur finns mycket som tyder på att barn behöver använda olika språk för att kommunicera och skapa kontakt. Musiken kan här bli ett verktyg för att kommunicera och utveckla språket.

3. Teoretisk anknytning

3.1 Det Sociokulturella perspektivet

Jag utgår ifrån det sociokulturella perspektivet för jag anser att det detta är relevant i min studie, då språk, kommunikation och samspel är centralt inom detta perspektiv. Samspelet och kommunikationen tror jag främjas av musiken. Det sociala samspelet lyfts fram i det sociokulturella perspektivet och detta är något som är viktigt i min studie. I den här delen har jag framförallt använt mig av Säljö(2000) och Dysthe(2010) för att förklara det sociokulturella perspektivet.

Enligt Säljö (2000) så handlar det sociokulturella perspektivet om att människor lär utifrån i den miljön den växer upp i eller befinner sig i. Människan lär sig i sin kulturella miljö och beroende på hur den ser ut så formas man därefter. Dysthe (2010) skriver att det är först efter många år som lärare som hon har förstått att hennes erfarenheter är grunden i sociokulturellt tänkande.

Lärandet har med relationer att göra: lärandet sker genom deltagande och genom deltagarnas samspel: språk och kommunikation är grundläggande element i läroprocesserna; balansen mellan det individuella och det sociala är en avgörande aspekt på varje läromiljö; lärandet är mycket mer än det som sker i elevens huvud och har att göra med omgivningen i vid mening (Dysthe , 2010,s 31).

Det sociokulturella perspektivet har sin grund i bl.a Vygotskijs teorier om människan psykologiska och sociala utveckling. Vygotskij som var forskare i psykologi vid Moskvas universitet utvecklade teorier om människans psykologiska processer där han menade att det finns två skikt som handlar om både kulturella och kognitiva processer. Detta menar han sker i två olika skikt, först genom samspel med andra som blir det yttre skiktet och sedan i sig själv som blir det inre skiktet (Dysthe, 2010).

Dysthe(2010) beskriver även en zon som Vygotskij grundat: Den ”närmaste utvecklingszonen” (s 81) Enligt Dysthe (2010) är närmaste utvecklingszonen en zon som ligger mellan vad barnet kan göra själv och vad hon kan göra med hjälp av någon annan. I denna zon är utveckling och lärande möjlig. Strandberg (2006) förklarar det som det som barnet kan göra med hjälp idag, kan hon göra själv imorgon.

Mycket grundläggande för lärande i ett sociokulturellt perspektiv är kommunikation. Det är genom samverkan med andra som man lär sig. Barnet lär sig och färgas av sin kultur genom att lyssna, ta efter och samspele med andra, och barnet inser då på det sättet vad som är viktigt i den kulturen den växer upp i (Dysthe, 2010). Enligt Säljö (2000) så lär sig människan genom att ingå i en gemenskap. Lärandet sker i samspel och det kallas att lärandet är ”situerat” (s 104) Vidare menar Säljö (2000) att man handlar utefter den miljön man befinner sig i. Han beskriver det situerade lärandet som att kommunikation och lärande alltid är beroende utav

sin kontext och det finns en koppling mellan det individuella och vilket sammanhang man ingår i.

Människan lär sig också genom olika verktyg och genom dessa verktyg så tolkar människan verkligheten. Detta kallas för "mediering" inom det sociokulturella perspektivet (Säljö, 2000, s 81). Detta menar han betyder att människan uppfattar världen med hjälp av olika verktyg. Han menar vidare att det viktigaste verktyget är språket. Språket används som ett verktyg för att tolka verkligheten och för att kunna kommunicera med varandra. Han beskriver mediering som "Mediering innebär att vårt tänkande och våra föreställningsvärldar är framvuxna ur, och därmed färgade av vår kultur och dess intellektuella och fysiska redskap" (s 81).

Säljö (2000) menar att det egna tänkandet är något man också delar med andra i det sammanhanget man befinner sig. Tänkandet och lärandet är uppdelat mellan de personer som deltar i ett sammanhang och tillsammans lär man sig genom att alla bidrar med det dem kan och sina erfarenheter. Lärandet blir här "distribuerat" (s 111).

3.2 Tidigare forskning

Min studies syfte är att synliggöra musikens eventuella betydelse för barns språkutveckling genom att undersöka hur olika pedagoger arbetar med musik. Språk och kommunikationen är en viktig del i min studie. Björklund (2008) har gjort sin avhandling om Literacy i förskolan. Här gör hon en undersökning om "Litteracitetens" (hon kallar Literacy så i sin avhandling) betydelse för de minsta barnen i förskolan (s.20). Hon har varit ute på en förskola och observerat barn mellan ett och tre år. Hon menar att läsandet och skrivandet är en kommunikativ process som börjar tidigt hos barnen. Litteracitet som hon menar är bilder, tecken, symboler som barnen möter är ständigt utvecklande då barnen möter datorer. Hon använder sig av Vygotskijs teori om att barns språk utvecklas i samspel med andra. Här har hon fokus på berättandet i vardagen och hon menar att berättandet utvecklar språket och barnen blir berättare. Just berättandet och samspel i förskolan är intressant i min studie då min erfarenhet av musik i förskolan är att de öppnar upp för berättelser för barnen. Björklunds avhandling handlar inte om hur musiken skapar sammanhang för barnen, men hur bilder och symboler gör att barnen utvecklar sin kommunikativa förmåga.

Jag finner här en relevans i på vilket sätt man som pedagog arbetar med musik. Det finns inte så mycket forskning om just musikens betydelse för barns språkutveckling men en avhandling som tar upp detta ämne är Uddén (2001) som har gjort en avhandling. Denna avhandling handlar om vad hon kallar för "musisk pedagogik", detta anser jag vara relevant för min studie då hon undersöker vad en musisk pedagogik kan betyda för förskolan och grundskolans tidigare år, och vilka krav de ställer på pedagogerna (s 6) Detta har hon undersökt genom att granska styrdokument från förskolan och grundskolan ur ett musiskt perspektiv. Hon frågar sig vad sången och lekens betydelse har för barns språkutveckling och menar också att Frøbels pedagogiska tankar om lek och sång finns kvar i dagens styrdokument. Här är hennes empiriska underlag styrdokumentet för förskolan och grundskolan, detta ställer hon i relation till Frøbels pedagogiska tankar. Enligt hur jag tolkar hennes text som så menar hon att det är viktigt med en musisk pedagogik i förskolan och de tidiga åren och att denna musiska pedagogik inte handlar om musik som ämne utan som något grundläggande som alla har inom sig. Hon skriver att genom att arbeta med musik och rörelse på ett lekfullt sätt så utvecklas barnets talspråk genom en förståelse. Framförallt så synliggör hon att den musiska helheten är viktig för lärandet, dels för att sång och rörelse får de olika delarna i hjärnan att samarbeta och detta skapar en förståelse och en mening. Detta är intressant för min studie då jag vill

synliggöra musikens betydelse för barns språkutveckling och hur man som pedagog skapar dessa kommunikativa och språkliga sammanhang och på vilket sätt barns språk utvecklas genom musik.

Jag har tidigare gått igenom vad begreppet musisk kan betyda och att detta är ett mångtydigt begrepp och detta skriver Grahn (2005) om i sin avhandling. Hon är musiklärare och lärarutbildare och försöker klargöra vad begreppet musiskt betyder. Detta skriver hon om i ett historiskt perspektiv och ställer detta mot begreppet estetiskt. Hon gör också en empirisk undersökning där hon intervjuar lärarstudenter om deras syn på musiskt. Hon redogör för begreppet musiskt men menar att det inte finns någon riktig teoretisk förklaring för detta begrepp. Hon beskriver också att begreppet musiskt har fått kritik på grund av att det ses som ”flummigt” och även för att i ett musiskt arbetssätt så används de estetiska ämnena som medel för att nå andra resultat. Hon menar att många anser att de estetiska ämnena ska vara målet i sig och inte ett medel för att nå andra mål. I min studie undersöker jag på hur pedagoger i förskolan ser på musik och på vilket sätt de arbetar med det och ur den synpunkten är det en intressant diskussion.

Klackenberg (1998) beskriver professor Donald A Hodges forskning om varför människor är musikaliska och han menar att människan har utvecklat sången och dansen för att överleva. Genom musiken kan man tolka världen och det är just genom det han menar att musiken är en överlevnadsstrategi. Han menar vidare att det går att koppla det emotionella med den musikaliska förmågan. (Klackenberg, 1998)

Sundin (1983) gjorde en utredning kring samspel med kulturrådet om estetiska verksamheter i förskolan. Här görs en diskussion om betydelsen av den estetiska verksamheten i förskolan i förhållande till barns utveckling. De beskriver också dess betydelse för andra prestationer och hur det ser ut i förskolläraryrket inom detta område och hur det ska förbättras. Här diskuteras också barns språk och att det finns ett samband mellan barns språk och det konstnärliga. Dessa språk behöver stimuleras av pedagogen och många av barns språk försvinner i skolan. Här är en diskussion om betydelsen av estetisk verksamhet i förskolan och vikten av att arbeta skapande med barn.

Pramling m.fl.(2008) gör också en undersökning om de estetiska ämnena i förskolan och skolan och anser att det är viktigt att lyfta fram att de estetiska ämnena är viktiga i sig och inte bara till för att nå andra mål. Här har de gjort en undersökning i förskolan och skolan i nio olika arbetslag och med barn i åldrarna två till åtta år. Här har de observerat deras arbete med de estetiska ämnena. Här vill de lyfta fram att musik, dans, bild och drama är målet i sig. De menar att de här har lyft fram ett nytt perspektiv om barn och estetik. De anser att när man arbetar med musik är det viktigt att utveckla kunnandet om musik och på så sätt utveckla barnet. Här lyfter de fram att pedagogerna behöver ha ett tydligt mål för att få barnen att ”erfara” musiken (s.56). I den här studien är det tydligt att det är det estetiska som är målet.

Musiken som mål skriver också Ferm (2004) om i sin avhandling som beskriver interaktionen mellan lärare och elev på musiklektioner i grundskolan. Detta gör hon genom att observera lärare och elever under musiklektioner. Hon diskuterar hur läraren skall möta eleverna i sina lärande processer. Hon kommer fram till att det är väldigt viktigt att vara medveten och öppen inför eleven och gruppen och att se på musiken som ett föränderligt arbete. Hon anser att det är viktigt att det finns ett samspel och en ”intersubjektivitet” mellan eleverna så att de kan utvecklas tillsammans i musiken (s.50). Här ser hon musiken som ett mål, vilket inte är så konstigt då musik i grundskolan är ett ämne med tydliga mål. Det som är intressant är att hon

beskriver interaktionen i musiksammanhang och hur man som lärare bör möta sina elever för bästa utveckling eller kunskap i musik. Här blir mötet mellan lärare och elev något jag fokuserade på i denna avhandling, och att man som pedagog/lärare behöver möta barnen eller eleverna där de är och i deras erfarenhetsvärld.

Saar (1999) beskriver i sin avhandling om musikens dimensioner hur ungdomar lär sig att spela instrument i olika miljöer. Han studerar hur tretton olika ungdomar lär sig spela och om deras spelsätt ändras på grund av situationen eller miljön. Han delar upp det musikaliska lärandet i tre olika dimensioner. Det som gör den är avhandlingen relevant i min studie är just hur miljön och det sociala påverkar musiken och det musikaliska lärandet.

Det finns inte så mycket forskning kring musik och språkutveckling i förskolan som jag nämnde tidigare men det finns en del intressanta uppsatser skrivna kring detta ämne, b.l.a Micheletti Edberg (2010) examensarbete i lärarutbildningen i Malmö. Hon undersöker musikens betydelse för barnets "allmänna" utveckling (s.1). Metoden hon använder är observationer på fyra olika förskolor. Två förskolor har musikprofil och de två andra är "vanliga" traditionella förskolor. Här genomförs också intervjuer med fyra pedagoger som arbetar på dessa förskolor. Här undersöks barnets allmänna utveckling som också innefattar språk vilket gör det relevant för min studie. Hon kommer fram till att det är framför allt barnens motoriska och språkliga utveckling som gynnas. Hon beskriver även att barngruppens gemenskap blir bättre.

4. Metod

För att undersöka musikens eventuella betydelse för barns språkutveckling så anser jag att det var lämpligt att observera musiksamlingar i förskolan. Jag tyckte även att det var relevant att intervjua pedagoger om deras tankar om musik och språkutveckling. Jag valde att göra en fallstudie på en förskola jag tidigare varit i kontakt med under min utbildning. Merriam (1994) skriver att en fallstudie är en undersökning av något specifikt t.ex. en skola, en klass eller en företeelse. Det är också något som man studerar på djupet. Anledningen till att det blev en fallstudie var för att jag ville studera musikens betydelse för barns språkutveckling och hur pedagoger kan arbeta med detta. Detta valde jag att göra på en förskola för att göra undersökningen lite djupare.

4.1 Val av förskola

För att komma så nära som möjligt valde jag att studera detta närmare på en förskola. Mitt val av just den här förskolan beror på att de arbetade en del med musik. Det är också en "vanlig" förskola, utan någon speciell profil som också styrde mitt val på grund av att jag ville undersöka hur pedagoger utan "specialkunskap" i musik arbetar med musik.

Förskolan ligger i utkanten av en större stad och är en förskola med två olika avdelningar. På de olika avdelningarna går det ca fyrtio barn i åldrarna ett till fem år. Här arbetar sex pedagoger och barnen är uppdelade i tre olika grupper efter ålder. En grupp med åldrarna ett till tre, en grupp med barn som är tre till fyra och i den sista gruppen är barnen fem år. Jag har valt att följa de tre pedagoger som arbetar med de två äldsta grupperna, på grund av att jag varit i kontakt med dem tidigare.

4.2 Tillvägagångssätt

Jag kontaktade den här förskolan genom telefon och frågade dessa tre pedagoger om de ville delta i min studie genom observation och intervjuer. De ville delta, och i samråd med en av pedagogerna bestämdes att jag skulle göra observationer av de äldsta barnen på förskolan. Denna barngrupp består av elva barn som ska fylla sex år i år. För att få föräldrarnas tillåtelse att observera barnen åkte jag dit med blanketter till föräldrarna där det stod att jag skulle genomföra observationer under några musiksamlingar för att undersöka musikens betydelse för barns språkutveckling. Av dessa elva barn fick jag godkänt av sex föräldrar att jag fick observera deras barn. Så även om det varit fler barn på samlingarna så är det bara sex barn som deltar i studien.

Pedagogerna som jag valde att intervjua och observera har jag valt att kalla för pedagog A, B och C på grund av att hålla en anonymitet. Här kommer en beskrivning av pedagogerna:

- Pedagog A är utbildad lärare för tidigare åldrar, från förskolan och upp till femteklass och har arbetat i förskolan i ett och ett halvt år.
- Pedagog B är utbildad förskollärare och har arbetat i förskolan och fritidshem sedan slutet av åttiotalet.
- Pedagog C är utbildad barnskötare och har arbetat i förskolan i tjugo år.

På förmiddagarna brukar en av grupperna gå ut och den andra gruppen stanna inne och göra olika aktiviteter. Jag har varit med under tre förmiddagar när femåringarna haft musik och språksamlingar. På grund av tidsbrist så har jag genomfört observationer och intervjuer parallellt med varandra. Jag har observerat en samling med en pedagog och sedan intervjuat en annan pedagog under samma dag. Detta tyckte jag fungerade bra även om jag hade en tanke om att intervjua pedagogerna först och sedan observera deras musiksamlingar på grund av att jag ville höra deras tankar om musik och språk innan observationerna.

4.3 Intervjuer

För att undersöka musikens betydelse för barns språkutveckling så ville jag ta reda på hur pedagoger tänker om sitt arbete med musik och språk i förskolan. Mitt val blev då att göra intervjuer med dessa pedagoger. Jag valde att göra kvalitativa samtalsintervjuer och detta val gjordes på grund av att jag ville höra pedagogerna egna tankar kring musik och språk. Samtalsintervjuer passar när man som forskare vill veta något om respondentens syn på någonting och passar när det är något man vill synliggöra. Här handlar det också om samspel mellan den som intervjuar och den som blir intervjuad (Essaisson, 2010). Min studie handlar just om att synliggöra musikens betydelse för barns språkutveckling och detta gjorde det relevant med samtalsintervjuer. Det finns också en uppdelning mellan strukturerade intervjuer och ostrukturerade intervjuer. Under en strukturerad intervju så har man fasta frågor som ställs i samma ordningsföljd medan under en ostrukturerad intervju har man kanske några grundfrågor som man använder sig av, men formuleringar och ordningsföljd anpassar man efter situationen (Stukat, 2005).

Jag valde att göra mina intervjuer delvis strukturerade då jag hade grundläggande frågor som jag ville belysa och få svar på men beroende på respondenten, så kunde frågorna ändra karaktär eller ordning. Det som var viktigast var att få höra hur pedagogen tänkte om deras erfarenhet kring just musik och barns språkutveckling.

Intervjuerna genomfördes när barnen var ute på gården och inne i rum på avdelningen. För att minnas vad pedagogerna berättade så spelades in intervjuerna in med minidiscspelare som jag sedan transkriberade. Intervjuerna genomfördes på tre olika dagar beroende på när pedagogerna tyckte det passade.

4.4 Observationer

Mitt val att observera musiksamlingar, grundar sig på att jag vill se vad som händer under dessa samlingar: om jag kunde se på vilket sätt barnen tar till sig musiken, vad som händer i barngruppen och hur det i så fall kan utveckla barnens språk. Under mina observationer tittade jag både på vad som händer mellan barnen och hur pedagogerna arbetade men också på helhetsbild av hela samlingen. Stukat (2005) skriver att observation är lämplig att använda när man vill undersöka vad människor gör för någonting. Han beskriver två olika modeller för observationer. Den första är ”osystematisk observation” som handlar om att sitta bredvid t.ex. en samling och skriva vad man ser. Denna observation är lämplig om man som forskare vill få en helhetsbild av vad som händer. Han beskriver också ”deltagarobservation”, som är om man som forskare deltar i situationerna. (s 49-51) Detta menar han kan vara en nackdel med att vara en deltagande observatör på grund av det kan vara svårt att vara objektiv då det är lätt att bli för involverad. En fördel däremot kan vara att man kan se saker som man annars inte hade sett såsom socialt samspel.

Mitt val under samlingarna blev att jag ibland var observatör och ibland deltagande. Detta berodde på olika situationer och beroende på om jag ansåg att barnen stördes av att jag satt bredvid och antecknade. Verktygen som jag använde under observationerna var penna och papper. Då jag deltog försökte jag skriva ner saker så fort jag hade tillfälle till det eller efter samlingen.

För att jag skulle veta vad jag skulle titta efter under observationerna så blev tre frågor centrala:

- På vilket sätt arbetar pedagogerna med musik?
- Hur ser jag att barnen tar till sig musiken? (Verkar det som om barnen har roligt? Är alla barn delaktiga?)
- Ser jag att musiken skapar kommunikation mellan barnen? (Vad händer mellan barnen?)

Observationerna genomfördes som tidigare beskrivits under tre olika förmiddagar. Jag satt både bredvid och iakttog och deltagande under dessa samlingar beroende på situation.

Den första observationen var det Pedagog A som höll i och det var en språk/musiksamling som han hade planerat utifrån en bok som heter *Före Bornholmsmodellen* som är en vetenskaplig studie som gjordes på Bornholm och handlade om hur man genom språklekar utvecklar barns fonologiska medvetenhet som sedan leder till att barnen lär sig att det finns ett samband mellan bokstäver och språkljud (www.Bornholmsmodellen.se). Samlingen hölls i ett ganska litet rum på förskolan. Det var sex barn som jag observerade av de barn som deltog. Under samlingen gick han igenom olika ramsor, sånger och vad en mening är för något. Sångerna sjöngs till en cd-skiva som tillhörde boken de arbetade utifrån. Här valde jag att

vara iakttagande och satt bredvid och antecknade vad jag såg för någonting. Samlingen varade i en halvtimme.

Nästa samling var en musiksamling med pedagog B, och här var jag delaktig och satt med i ringen och lyssnade. Här observerade jag fyra barn. Under samlingen fick barnen lyssna på klassisk musik. När de hade lyssnat på musiken fick de barn som ville berätta vad de hört göra det. Efter lyssnandet av musiken gick vi in i målrummet och barnen fick nu måla vad de hört samtidigt som vi lyssnade på musiken igen. Hela aktiviteten varade i ca en timme.

Sista samlingen var med pedagog C. Under den här samlingen var det endast fem barn som jag observerade av de barn som deltog. Jag var här delaktig i början av samlingen men valde att iaktta när de började med en lek. Under den här samlingen var rytminstrument en trumma en central del av samlingen. Den här samlingen hölls i det större rummet på avdelningen men som är ganska litet det också. Samlingen varade i ca en halvtimme.

4.4 Etiska frågor

Stukat (2005) har kortfattat beskrivit humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets etiska principer för forskning. De skriver om ”informationskravet” som handlar om att de som deltar i studien ska bli informerade vad ändamålet är i den studie dem deltar i. De ska också informeras om att har rätt att hoppa av sin medverkan om de skulle vilja det. Det finns också ”samtyckeskravet” som handlar om att de som deltar vill vara med (s 130-131). I detta fall då jag har observerat barn har jag utav de barn som jag observerat fått ett godkännande av föräldrarna. Pedagogerna som deltar är också informerade vad de deltar i för något, och att de har rätt att avbryta medverkan tills arbetet är publicerat.

Ett annat krav är ”konfidentialitetskravet” som betyder att de som deltar ska vara anonyma om det lovats. Det finns också ”nyttjandekravet” som betyder att det som samlas in endast får användas till forskningen och inte utnyttjas för andra ändamål (130-131). Av dessa skäl har jag valt att beskriva pedagogerna som pedagog A, B och C och det är för att hålla pedagogerna anonyma. Även barnen är anonyma och jag kommer inte att nämna deras namn. Pedagoger och föräldrar är också informerade om att informationen jag tar del av, endast kommer att användas till min C-uppsats.

4.5 Reliabilitet

Enligt Stukat (2005) betyder reliabilitet ”Hur bra mitt mätinstrument är på att mäta” (s.125). Mina val av mätinstrument var intervjuer och observationer. Mitt val av att göra observationer av musiksamlingar valdes på grund av mitt intresse av att se vad som händer i en barngrupp under musiksamlingar. Observationen försvårades av att alla föräldrar inte hade gett sin tillåtelse till att deras barn observerades, vilket gjorde att vissa händelser i musiksamlingen inte kunde dokumenteras. Det hade antagligen blivit ett annat resultat om alla barnen som ingick i gruppen observerades. Min upplevelse var också att det var svårt att skriva ner det som observerades. Det var viktigt att få med helheten i samlingarna, men ändå hinna med att skriva ner vad barnen gjorde. Det var svårt att hinna med båda delarna.

Mina intervjuer spelades in med minidiscspelare, vilket gjorde det lättare att minnas i efterhand vad mina respondenter har sagt. Intervjuerna genomfördes under pedagogernas arbetstid vilket möjligen kan ha upplevts som en stressad situation för dem. Detta kan ha

påverkat intervjusituationen negativt då jag som intervjuare inte ville ta för mycket av deras tid.

4.6 Validitet

För att man ska ha hög validitet på sin undersökning så krävs det att undersökningen man gör är det man säger sig ska undersöka. Även om man har valt ett bra mätinstrument så kanske inte valet av det man ska undersöka är det mest lämpliga (Stukat, 2005). Jag har valt att undersöka musikens betydelse för barns språkutveckling. Mitt val var att göra en fallstudie på en förskola som visar vad som sker just på den här förskolan och de samlingar jag observerat. För att få en hög validitet så krävs det nog fler observationstillfällen på fler förskolor. Kanske att det hade blivit högre validitet om jag jämfört en musiksituation med andra situationer med barnen. Eller en jämförelse med en förskola med mycket musik, och en förskola som inte arbetar så mycket med musik. Jag kan också se att om observationerna fortsatt efter musiksamlingarna så hade validiteten antagligen blivit högre då jag kunnat undersöka vad som hände efteråt. Blev det någon kommunikation mellan barnen efter samlingarna? Använda de sig av det som de gjort under samlingarna? Det går inte att säga att det är så som mina resultat kommer visa generellt, men i den här studien på den här förskolan, med dessa barn, just under dessa samlingar och med dessa pedagoger.

5. Resultat av observationer

Jag kommer här att gå igenom de tre olika samlingarna och vad jag har sett som är relevant för min studie. Det blir en sammanfattning på pedagog A, B och C olika samlingar.

5.1 Samling med Pedagog A

Pedagog A arbetar som jag beskrivit tidigare utefter en bok som heter *Före Bornhomsmodellen*. Han kallar den här samlingen för en språksamling.

Hela samlingen börjar med att alla ställer sig i en ring. Sedan leker de en lek som heter *flätan*. Idag har de en osynlig kompis med sig som heter Sean- Banan, han är också med i ringen och i leken. Det verkar vara väldigt viktigt för barnen att Sean- Banan får vara med i samlingen. Det gör en övning där pedagogen säger barnens förnamn och då ska barnen svara med sina efternamn. Sean - Banan viskar sitt efternamn till ett av barnen. Banan! Han heter Banan i efternamn säger barnen och skrattar.

När pedagogen berättade för barnen att de nu ska göra en ramsa börjar en av tjejerna att säga en ramsa, efter ett tag hängde fler barn på tills alla gjorde denna ramsa. Pedagogen väntade tills barnen hade sagt hela ramsan Sedan sa han att ”den ramsan var ju också bra, men det var en annan ramsa som jag tänkte på”. Barnen undrade vilken ramsa han menade. Pedagogen frågade om de hade hört *Skvallerbytta bingång*. Några barn hade hört den, några hade inte hört den. De gjorde ramsan två gånger, andra gången klappade de rytmer tillsammans, en klapp med händerna och en klapp i knäna.

Pedagogen gick sedan igenom meningar med barnen. Han frågade barnen om de visste vad en mening var för någonting. Några barn hängde på, men inte alla. Några av barnen verkade inte hänga med på vad en mening var för någonting.

Pedagogen berättade sedan att de skulle sjunga en sång – *Ketchup ska prutta*. Med en gång började tjejen (som började med ramsan tidigare) att sjunga. Pedagogen sa att ”det är den sången men med en lite annorlunda text”. Han sa sedan att han trodde att det krävdes luftgitarr till. Barnen ställde sig upp och sjöng och spelade luftgitarr. Samlingen avslutades med sången *Kråkorna klappar takten*. De stod upp i en ring och klappade takten till sången. Först klappade dem långsamt som älgar, sedan lite snabbare som kråkor, och tillsist tyst och fort som små myggor.

5.2 Samling med pedagog B

Denna förmiddag skulle barnen lyssna på musik och sedan skulle de få måla vad de hört för någonting. Detta hade pedagogen berättat för mig dagen före så jag bestämde mig för att vara delaktig i lyssnande, för att inte störa barnen i sitt lyssnande.

Alla satte sig först i en ring på golvet och pedagogen berättade att de skulle lyssna på musik. Barnen skulle sedan få berätta vad de hade hört för någonting för varandra, om de ville. Hon förklarade också att det som de hört, fick de gärna beskriva eller visa med kroppen.

Pedagogen satte på musik på en bärbar dator som hon satte på en låg stol. (En orkester som spelade *mars krigets planet* av Gustav Holst på You tube) Alla barnen ville se på datorn och rusade dit. Barnen satt på golvet och tittade på You tube. Det var en orkester som spelade. Barnen var tysta och lyssnade och tittade på datorn. Ibland pratade de med varandra. Speciellt när musiken lät lite läskig. De pratade och jämförde med ”Per i grottan musiken” som de brukade lyssna på (Bergakungens sal av Edvard Grieg.). När stycket var slut frågade pedagogen om någon ville berätta något som de hört. Några barn räckte upp handen Ett barn tyckte att det lät som en krigarsång. Några tyckte att det lät som det en ”Per sång”. Men det var inte så många barn som ville berätta så pedagogen berättade att de nu skulle gå in i målarummet och måla vad de hört med pastellkritor och sedan med vattenfärg.

Vi gick till målrummet och pedagogen tog med sig den bärbara datorn och satte på musiken igen. Jag satte mig bredvid två killar. De pratade med varandra om vad de ritade. Den ena killen berättade att han ritade en ond svamp. ”Den är jätteond” menade han. Den andra killen tittade på sin kompis svamp och ville göra en likadan. Han frågade sin kompis hur han gjorde när han ritade huvudet på svampen. Killen sa ”såhär” och ritar på sin kompis teckning. Den andra killen såg glad ut och tittade nyfiket på när hans kompis ritar på hans teckning. Sedan frågade han om de ska färglägga sina svampar nu. De bestämde sig för att göra det och killen som ritade svampens huvud berättade att han ska måla sin svamp röd och svart.

Jag sätter mig vid ett annat bord. Här är det några tjejer och en kille som sitter och målar. Tjejerna diskuterar sina teckningar. Jag har ritat Per säger en tjej, han går in i grottan. Jag har ritat min pappa, säger en annan och vet du vad det här är då, säger hon och vänder sig till en tjej som sitter bredvid. ”Det är ett spindelnät, liksom hela är som ett spindelnät.” De fortsätter att diskutera vad de ritar för någonting.

Barnen målar på och har nu tagit fram vattenfärger som de målar med och svampar som de drar över teckningarna med massa färg och vatten. De spiller på borden och på golvet. När de är färdiga med sina teckningar vill de ha mer papper. Barnen berättar vad de ritar, de jämför med varandra. De ändrar sig mitt i historien, de lyssnar på varandra. De berättar högt varför de tar vissa färger.

5.3 Samling med pedagog C

Idag har pedagog C tagit med sig en trumma. I den här samlingen ville barnen att jag skulle vara med i ringen så jag bestämde mig för att delta. Samlingen började med en namnsång för att se vilka som är här. Idag blir det en namnblues. Barnen sjöng namnblusen och till varje namn tog de upp händerna och skakade på dem och sa ”yeeeah”.

Pedagogen berättade att idag har hon med sig en trumma som de ska få spela på. Barnen såg entusiastiska ut och några barn sa att de vill spela. Pedagogerna sa att alla som ville skulle få spela. En av killarna i gruppen fick börja spela. De fick välja om de vill att trumman ska stå upp eller om den skulle ligga ner när de spelade på den. Killen sätter sig på trumman och spelar. De börjar sjunga en sång till. De gick varvet runt och pedagogen frågade varje barn om de ville spela. Nästan alla barn vill spela på trumman. Jag blev tillfrågad om jag ville spela så jag spelade också på trumman en gång.

Pedagogen berättade sedan att de nu skulle leka en lek. Hon beskrev att denna lek handlar om små djur, små djur med långa svansar. Hon frågade barnen om de visste vad det var för djur. Ett barn gissade på ekorre. Pedagogen sa att det är ett lite mindre djur med smalare svans. ”En katt”, ropar ett annat barn. Tillsist kommer de fram gemensamt att det är en råtta som pedagoger syftar på. Här sätter jag mig bredvid och observerar.

Alla barnen får springa runt som smygråttor, hoppråttor och springråttor. Pedagogen slår snabbt på trumman när råttorna ska springa, lite saktare och hårdare när de ska hoppa, sedan drar på trumman när de ska smyga. Barnen ser ut att väldigt roligt, de skrattar.

De fortsätter att leka en lek, där barnen delas in i tre olika grupper som spring, smyg eller hoppråttor. Pedagogen börjar slå på trumman. Ett av barnen vill inte vara med. Hon fick slå på trumman istället. Efter att alla råttorna har fått komma fram på golvet, (de satt i varsitt hörn) så blir ett av barnen katt som ska ta råttorna när den som slår på trumman slår ett avslutande slag. Barnen turas om att slå på trumman och att vara katt. De blandar sedan ihop vilka råttor de är och tillsist blir det flera katter än råttor.

Samlingen fortsätter sedan med sången ”Vart bor du lilla råtta”. De tar fram rytminstrument som de har stående framme i en låda. En av tjejerna delar ut instrumenten. Barnen började genast spela på dem. Pedagogen förklarar att när hon sätter handen på huvudet så lägger man sitt instrument framför sig, vilket barnen gör. Alla spelar glatt till sången. Ett av barnen får spela på den stora trumman. Samlingen avslutas med att alla får spela på den stora trumman varsin gång innan de går ut i det fina vädret.

6. Intervjuer med pedagogerna

För att få en inblick i vad pedagogerna tänker kring musik och språk så valde jag att intervjua dem. När jag intervjuade pedagogerna ville jag få fram deras syn på musik och språk.

Jag kommer att dela upp detta avsnitt i tre olika delar efter min frågeställning och mitt syfte. Detta gör jag för att det är detta som är mest relevant för min studie.

- Musikens betydelse i förskolan: Varför det är viktigt med musik och hur kan man som pedagog arbeta med musik i förskolan?

- Språkets betydelse i förskolan: Vad är språk för något och finns det koppling mellan språk och musik?
- Kommunikationens betydelse i förskolan: Vad händer i verksamheten när de arbetar med musik. Ser pedagogerna att det skapas kommunikation mellan barnen?

6.1 Musik

Pedagog A

Pedagog A berättar att han tycker att det är jätteviktigt med musik i förskolan. Han skulle vilja arbeta mer med det. Han känner sig lite osäker på musiken på grund av att han inte sysslat så mycket med det. Det ligger lite längre från honom själv.

- Jag har försökt lära mig spela hemma... Jag har köpt gitarr och sådär... men jag vet inte jag... Det ligger inte för mig naturligt. Det gör ju att jag inte använder det här helt naturligt heller. Jag har absolut inget emot det, jag tycker det är jättekul att sjunga och sådär... (Pedagog A, 26/4-2011)

Här lägger jag till att även om det finns en osäkerhet så används ju musik i hans samlingar...

- Jo, men vi sjunger ju utan instrument då. Vi klappar för att hålla rytmen, just med språket och så också. Sen lyssnar vi på inspelad musik och sånger och sjunger med. Så det används ju. Men det är instrumentet jag saknar egentligen. Jag känner mig lite rädd för att använda mig av musik i verksamheten, egentligen är det ju dumt för det går ju med trumma och sådär. Jag är lite feg tror jag när det gäller att använda det... (Pedagog A).

Pedagog B

Pedagog berättar att musik är väldigt viktigt i förskolan men poängterar att musiken är viktig i sig och inte bara för att lära sig andra saker. Musiken är ett eget språk, ett eget uttryckssätt som står för sig själv.

- För mig är musik ett sätt att uttrycka sig på. Och ett sätt att... vad ska man säga, ja både för de som lyssnar och den som musicerar. Själva musikstycket talar till mig. Alltså musiken är som ett eget språk, tänker jag (Pedagog B, 15/4 2011).

Jag fortsatte att fråga hur hon skulle beskriva hur hon arbetade med musik.

- För mig är det just att förmedla att musik är ett eget språk, som har en självständig, en egen grammatik och det är väl egentligen det som jag vill att barnen ska få med sig. Att kunna uttrycka sig musiskt och att de får uppleva olika former av musik och att man inte värderar att det skulle finnas fin musik, eller musik som man inte får lov och tycka om eller ja, olika sorter utan att bara uppmuntra lyssnandet. Även när vi har rytmksamlingar så ska barnen själva kunna göra sin egen musik. (Pedagog B)

Pedagog C

Pedagog C tycker också att musik är viktigt i förskolan. Hon poängterar att framför allt ska det vara roligt för barnen. Hon anser också att musiken fångar barnen på ett bra sätt.

Ja, det är jätteviktigt. Dels för att få med sig alla barnen och för att det är roligt. Det är också viktigt med rytmer och ramsor för språket skull. Det är också viktigt att för de barnen som inte hänger med i talet eller kanske har ett annat modersmål så kan musiken vara ett hjälpmedel. Men framför allt ska det vara roligt (Pedagog C, den 19/4 2011).

6.2 Språk

Jag frågade även vad språk är för någonting för dem, och hur de arbetar med språk i förskolan och om de kan se något samband mellan språk och musik.

Pedagog A

Pedagog A anser att det är viktigt att skapa språkliga sammanhang för barnen. Bl.a. att läsa mycket böcker, skapa en läshörna och fråga barnen mycket, inte bara ja och nej frågor utan att skapa samtal med barnen. Han brukar ha språksamlingar med barnen där han använder mycket ramsor och sånger. Han märker på barnen att de tycker att det är jättekul med sånger och ramsor. Han menar att musiken är ett bra verktyg att arbeta med för språkutveckling.

Ja, jag tycker faktiskt att det märks att musik är tacksamma verktyg att arbeta med när det gäller språket. Utan att de vet vad de gör så gör de det ändå. Det blir naturligt för dem och det blir en rolig grej. Och då känns det ju rätt (Pedagog A).

Pedagog B

Pedagog B tycker att det är viktigt att uppmuntra så många språk som möjligt. Musik är ett av de språken, men det finns många olika språk. Hon förklarar språk såhär:

– kommunikation, tänker jag. Och då kan det vara kommunikation med tal, med ljud, tecken, kroppsspråk: att man uttrycker sig på olika sätt och kommunicerar. Sena finns de estetiska uttrycksätten, och att det finns en givare och en mottagare och en ömsesidighet (Pedagog B).

Pedagog C

Pedagog C anser att leken är viktig, och att musiken är ett bra sätt att arbeta med i språkutveckling. Hon tycker framför allt att hon får med sig många barn i musiksamlingarna. Hon anser också att rytmer och ramsor är väldigt utvecklande för språket. Hon tycker även att bilder är ett bra sätt att arbeta med när det gäller språkutveckling. Hon förklarar språk som att kunna göra sig förstådd.

- Att man kan göra sig förstådd på många olika sätt. Om man inte har språket kan man ju ha t.ex. musiken som ett hjälpmedel då. Många har ju lättare att känna igen sig i rytmer och sånger. Rim och ramsor är bra för språket (Pedagog C).

6.3 Kommunikation

Pedagog A

Pedagog A ser att det finns kommunikation under samlingarna som visar sig genom bl.a. ögonkontakt mellan barnen. De gör också rörelser tillsammans och verkar ha roligt tillsammans. Han tycker att sång och rytm förenar barnen med varandra. Han har också sett att om de sjungit en sång tillsammans på en samling, så kan ett barn börja sjunga på den efter samlingen och då hänger fler barn på. Han anser att musik skapar kommunikation.

Jag frågar om han kan se mer delaktighet i musiksamlingar än i andra sammanhang exempelvis om de bara använder talspråket.

– Ja, absolut, när man pratar finns det alltid dem som är mycket modigare som pratar och som har mycket i sig och har lite svårt att hålla tyst nästan, de har svårt att vänta på att de andra ska få chansen, de är ju väldigt framåt och de dominerar väldigt mycket. Ska vi sjunga en sång då är det på lika villkor: Nu börjar vi och nu slutar vi och då får alla chans och delta... Det är ingen som sjunger före någon annan utan man sjunger i samma rytm och på samma gång. Det är mer tillåtande och mer demokratiskt egentligen, än att räkka upp handen och den som är ivrigast eller störst röststyrka får frågan och får chans och uttrycka sig då. [...] Det har jag inte tänkt på innan men det är sant att man ger bättre utrymme för alla att delta. Sen är det ju dem som är lite blyga inför sången också men jag tycker oftast det är de som inte hörs annars hörs i sången. Dem som har svårt att hänga med i en samling för att det är för mycket ord och som kanske har språksvårigheter, har ju lättare att hänga med i sången också. Det är både rytmen och att de kan känna sig delaktiga på ett annat sätt. De kan nog lätt känna sig exkluderade annars. Så känner de sig inkluderade då med sången. Nej, ett väldigt demokratiskt sätt att arbeta på, med musik. Det har jag inte tänkt på innan men jag känner det när jag pratar om det. Intressant: Musiken - förenar och den tillåter mer och man blir delaktig och den är demokratisk. Finns många bra begrepp inom detta (Pedagog A).

Pedagog B

Pedagog B menar att språk är kommunikation och att det finns många sätt att kommunicera på. Hon menar också att musiken kan vara ett sätt att prata om känslor. Om man tex. lyssnar på en ledsam sång så kanske det är lättare att säga att musiken var ledsen än att man själv är ledsen, och att det kan bidra till att barnen kan sätta ord på sina känslor.

– För att prata om musiken och musikens innehåll och vad man tänker om den då... Så tror jag t.ex. att det är viktigt att lyfta fram hur man känner sig när man lyssnar på speciell musik och lyfta fram olika begrepp som kan vara svåra att prata om annars. Men om man pratar om musiken så kanske det är lättare att säga att den här musiken lät ledsen än att säga själv: jag är ledsen... eller mamma är ledsen. Det blir liksom en hjälp för talet [...] För att sedan kunna gå vidare för att kunna prata om sorg, rädsla, vrede och glädje. Och hur man ser ut när man är glad kontra ledsen (Pedagog B).

Pedagog C

Pedagog C tycker att kommunikationen är viktig och att det viktigt att bekräfta barnen. Med små barn eller barn som inte kan det svenska språket så är det viktigt att bekräfta med ögonkontakt eller kroppsspråk. Hon menar också att musiken blir ett steg till att kunna kommunicera. I musiksamlingar blir fler barn delaktiga och hon tycker inte barnen jämför sig på samma sätt i musiken som om de bara sitter och pratar.

- Man kan kommunicera med varandra även om man inte har språket. Vi har ju ganska många barn här som inte kan det svenska språket. Men man kan ju nå dem ändå fast man gör det på ett annat sätt (Pedagog C).

7. Diskussion

I den här delen kommer en analys av observationerna, intervjuerna och sedan en del där det blir en genomgång av eventuella samband mellan observationer och intervjuer. Analyserna kommer att göras utifrån mitt syfte, frågeställning, tidigare forskning och litteratur. Detta kommer sedan att avslutas med en diskussion kring mitt resultat av studien.

7.1 Analys av observationer

Syftet med denna uppsats är att synliggöra musikens eventuella betydelse för barns språkutveckling genom att undersöka hur pedagoger arbetar med musik och språk i förskolan. Hur skapar pedagoger kommunikativa och språkliga sammanhang i förskolan med hjälp av musik?

Utifrån mina resultat kan jag se vissa skillnader mellan pedagogernas arbetsätt. Pedagog A arbetade efter en strukturerad metod där han gick igenom olika färdiga samlingar som finns i *Före Bornholmsmodellen*. I hans samling var rytm och ramsor viktigt och språket lyftes fram genom hur språket är uppbyggt t.ex. vad en mening är för någonting. Under den här samlingen var språkutvecklingen i fokus, och musiken blev mer som ett verktyg för att utveckla språket. Uddén (2004) beskriver att rim, ramsor och sånger är en väldigt bra hjälp för att barnet ska lära sig det muntliga språket. Genom upprepning av ord som sker i ramsor så stannar orden i minnet. Hon menar vidare att lära sig någonting muntligt är skillnad från att lära sig någonting skriftligt. Att lära sig någonting skriftligt är oftast mer strukturerat och fastnar som en bild i synminnet, men när det handlar om att lära sig något muntligt krävs en strukturerad form, för att det lättare ska fastna. Barnet minns lättare orden genom att det är en strukturerad form på t.ex. en ramsa.

Under samlingen med pedagog A, började barnen på en helt egen ramsa som de antagligen lärt sig innan på förskolan. Här visar barnen att de minns ramsan och att detta antagligen berodde på att ramsor just är lättare att minnas för att det är en strukturerad form. Denna situation visade också på ett samarbete mellan barnen. Detta skriver Säljö (2000) är väldigt viktigt för att ett lärande ska ske. Barn lär sig i sammanhang och i gemenskap med varandra. I detta samarbete medierar barnet världen och barnet lär sig hur den ska agera genom samspel och uppmuntran från andra (Säljö, 2000). Barnen använder här språket och ramsan för att mediera världen och enligt Säljö(2000) är språket det viktigaste redskapet för att förstå världen. Här var också en tillåtande atmosfär som visade sig genom att pedagogen inte avbröt barnen när de började med ramsan utan lyssnade på barnen och lät de säga ramsan. Här menar Pramling m.fl. (2008) att för att skapa kommunikation för barnen så krävs det att det är en tillåtande atmosfär.

Under sången *Ketchup ska prutta* skrattade barnen och hoppade runt och spelade på luftgitarrer. Barnen var väldigt engagerade och använde både rösten och kroppen. Jederlund (2002) menar att i kreativa situationer samarbetar de olika delarna i hjärnan vilket bildar en helhet. I denna helhet blir människan en skapande människa. Uddén (2004) skriver också om det här och menar att i ett samarbete mellan de olika delarna i hjärnan skapas ett meningsskapande. Just sång, rytm och rörelser gör att samarbetet ökar mellan de olika delarna i hjärnan.

Denna samling var tillåtande och fokuserad på just rytmer och sånger. Just den tillåtande atmosfären och att barnen var delaktiga i sin egen samling gjorde att det skapades kommunikation.

Pedagog B har fokus på barns lyssnade på musik och att barnen skulle berätta vad de hört för någonting i musiken. Pramling m.fl.(2008) beskriver att lyssna är en aktiv handling och inte som att "höra" som är något som bara sker. Här lyssnade barnen och aktivt på vad de hörde i musiken och när musiken lät hemsk berättade de det för varandra. Men Pramling m.fl.(2008) menar att för att lyssnandet ska bli något aktivt och något lärorikt så krävs det att pedagogen skapar en förståelse för musiken. Det kan t.ex. handla hur musiken låter såsom volym, tempo, höga toner eller låga toner. De beskriver även att när barnen målar till musiken så är det viktigt att det finns samtal som kopplar teckningen till musiken. Här handlar det om vad pedagogen vill att barnen ska ta med sig av lyssnandet.

Pramling m fl (2008) beskriver också barns "erfarenhet" och barns "erfarande" och menar att det är skillnad på dessa begrepp (s56). Bara för ett barn har en erfarenhet så är det inte säkert att barnet har ett erfarande. För ett erfarande krävs att barnet får en förståelse, alltså att barnet har lärt sig och tagit med sig någonting från t.ex. musiksamlingen. Även om kanske inte alla barnen fick med sig ett erfarande av att de ritade vad de hörde i musiken så öppnade musiken och teckningarna upp för samtal mellan barnen. När barnen sedan satte sig och målade, berättade de för varandra vad de ritade och vad de hade hört i musiken. Här såg jag flera samtal mellan barnen som skapades ur musiken. Säljö(2000) skriver om kommunikationen i ett sociokulturellt perspektiv "Det är genom att kommunicera om vad som händer i lekar och interaktion som barnet blir delaktigt i hur människor i dess omgivning uppfattar och förklarar företeelser" (s 67). Här tar barnet till sig lärdomar från andra som den senare kan använda för att kommunicera och samspela med andra. När barnen ritade teckningarna berättade de för varandra vad de ritade och barnen fick här höra olika berättelser.

I pedagog C samling var trumman en central del. Det var också mycket lek, sång, rytm och rörelse. I min beskrivning tidigare av den musiska människan så är det just rörelser och rytm som är en central del. Grahn (2005) menar att i det musiska finns ett samarbete mellan kropp och själ och det ickeverbala och verbala uttryckssätten. Det är också en lekfullhet i sig, och hon menar att "Karakteristiskt för Musiskt lärande är ett lekfullt och experimenterande förhållningssätt till kunskapsområdets fakta och färdigheter parat med ett reflekterande förhållningssätt för att uppnå förståelse och förtrogenhet" (s 12).

I samlingen fanns ett lekfullt förhållningssätt och ett användande av både verbala och ickeverbala uttryck. Barnen verkade uppskatta att trumma på trumman och leken. Här användes många olika språk och uttryck och barnen använde både kroppsspråk, talspråk, musikspråk, rörelser och rytmer. Här menar Jederlund (2002) att de olika språken berikar varandra och att utvecklas ett språk så kan de även göra att ett annat språk blir bättre. Här fanns även en liten bit av ett reflekterande förhållningssätt då barnen reflekterade över hur de olika ljuden lät till de olika råttorna. Detta var framförallt när barnen skulle spela själva på trumman. Men för att det ska bli ett musiskt förhållningssätt så krävs det mer reflekterande (som är viktigt för ett musiskt lärande), så att barnen får kunskap och förståelse om t.ex. varför de rör sig på ett visst sätt till trumman.

7.2 Analys av intervjuerna

Pedagogerna anser att musiken är viktig i förskolan. De anser att musiken kan utveckla språket och gör att barnen blir delaktiga. Även om de har skilda sätt att se på musik i

förskolan så har de ändå en del beröringspunkter. De kunde se att språket utvecklas genom musiken på så sätt att barnen får tillfälle att använda olika språk, både verbala och ickeverbala. Även ramsor och rytmer anser pedagogerna är utvecklande för språket, framförallt för talspråket. De har även sett att barnen tycker det är roligt med musik och att de använder musik, sånger och ramsor i leken.

Även om dessa beröringspunkter finns så har de olika ingångar till att arbeta med musik i förskolan. Pedagog A arbetar med barns språkutveckling utifrån en modell och där kommer musiken in. Här använder han musiken som ett redskap för att nå andra mål. Här är språket i fokus och musiken blir mer som ett arbetssätt. Detta blir som Pramling m.fl.(2008) beskriver som transfer, här används musiken för att uppnå annan kunskap. Han kommer också på under intervjun att musiken är ett väldigt demokratiskt sätt att arbeta. Han menar att musiken, förenar och tillåter mer än ett vanligt samtal. Han menar att i musiken finns en delaktighet, musiken blir till ett gemensamt språk där barnen utvecklas i samspel med varandra. Här finns ett sociokulturellt perspektiv då samspelet och delaktigheten en viktig del i lärandet (Dysthe, 2010).

Pedagog B anser att det är viktigt att använda så många språk som möjligt i förskolan. Hon förklarar språk som en kommunikation med olika uttryckssätt. För henne är musiken viktig som ett eget språk och ett eget uttryckssätt. Hon menar att musiken ska tala för sig själv och finnas för sin egen skull och inte bara för att utveckla något annat. Hon menar vidare att hon vill att barnen ska få erfarenhet av olika sorters musik. Pramling m.fl.(2008) skriver att de estetiska ämnena borde lyftas fram som ett eget mål och inte bara finnas till för att lära sig någonting annat. Ferm (2004) skriver också om detta (om musikämnet i skolan) och menar att musiken inte bör ses som ett medel att lära sig något annat. Hon anser att detta gör musikämnets status lägre. Detta menar Jederlund (2002) också är viktigt, att musiken ska finnas till för sin egen skull men att det finns just kopplingar mellan musik och språkutveckling och att detta är något att ta vara på. Pedagog B beskriver att det är musiken i sig som är kunskapen, men anser också att musik kan vara en hjälp till att sätta ord på känslor.

Pedagog C betonade att musiken är viktig i förskolan men att den framför allt ska vara rolig för barnen. Hon anser också att rim och ramsor är bra för språket och att många barn har lättare att känna igen sånger och ramsor. Hon säger också att musiken kan vara ett hjälpmedel för att utveckla språket. Här kan man koppla till Uddéns (2004) tankar om sånger och ramsor strukturerar barns tankar. Pedagog C säger att sånger och ramsor är mer igenkännande och det kanske just beror på att det finns en struktur som de är byggda på. Pedagog C anser också att i musiken får man med sig alla barnen, även de barn med språksvårigheter.

7.3 Sammanfattning av observation och intervjuanalys

Samband som jag kunde se mellan observationerna och intervjuerna var att även om pedagogerna arbetade på olika sätt, och oavsett om de hade musik som mål eller som ett verktyg, så fanns det ett öppet förhållningssätt gentemot barnen. Pramling m.fl.(2008) menar att för att kunna skapa en dialog med barnen är det viktigt att barnen får känna en delaktighet i ett sammanhang och att barnen känner sig trygga.

Under intervjuerna kom det fram att pedagogerna tycker att det är väldigt viktigt med musik och att de skulle vilja arbeta mer med musik. Det kom även fram i intervjuerna att det är viktigt att lärandet är lekfullt och roligt för barnen. Detta styrker Jederlund (2002) som anser att musik skapar "hela människor" och detta skapar en miljö som främjar barns språkutveckling (s 12). Detta öppna och tillåtande sätt att möta barnen menar Uddén (2001) är en grund i den musiska pedagogiken. Hon beskriver även att musisk pedagogik är ett lekfullt sätt att arbeta med sång och rytm och där barnen känner att de är delaktiga och att barnens röster hörs.

Pedagogerna anser i intervjuerna att det är väldigt viktigt med musik och ramsor för språkutvecklingen och att musiken gynnar barns språkutveckling men också att musiken är ett eget språk. Pedagog B anser att musik är ett eget språk och detta märktes även i hennes samling, där musiken var i fokus, men den skapade även kommunikation, då barnen berättade för varandra vad de hade ritat. Även om det var lyssnandet som var i fokus så var det inte fokus på tempo eller andra "språkliga distinktioner" som Pramling m.fl. (2008) menar är väldigt viktigt för att barnen ska erfara musiken.(s102) Här tror jag att det behövs en ännu mer medvetenhet om vad det är man som pedagog vill att barnen ska ta med sig genom lyssnandet.

Genom detta öppna förhållningssätt som jag kunde se att pedagogerna hade, skapades genom musiken, en kommunikation och ett sammanhang för barnen som jag anser utvecklar barns språk. Säljö(2000) skriver att "lära sig att kommunicera är därför att bli sociokulturell varelse, vår utveckling - emotionella, kognitiva, kommunikativa, sociala sker inom ramen för de interaktiva förutsättningar och utmaningar som omgivningen tillhandahåller"(s 88). Här fanns en likhet dessa musiksamlingar och det var att musiken skapade interaktion och gav barnen förutsättningar för att utveckla kommunikationen och genom denna kommunikation kan språket utvecklas. Uddén (2001) menar att en musisk kommunikation är ett slags "didaktiskt förspråk", där processerna och mötet mellan barn och pedagog är viktigt (s254). Hon menar vidare att pedagoger behöver möta barnen där de är, och inte bara se musik som något kulturellt utan något som finns hos alla människor.

Men för att det ska bli ett musiskt förhållningssätt som Uddén (2001) skriver om och för att barnen ska erfara, och få en förståelse för musiken och språket så anser jag att i dessa musiksamlingar, saknades ett reflekterande kring varför de gjorde som de gjorde. Eller det skulle i alla fall behövas mer reflekterande. Att lyfta metasamtalet och prata om processen och stärka barnens förståelse för vad de gjort anser jag skulle gynna barns språkutveckling ännu mer.

Utifrån mina resultat av observationer och intervjuer och analys genom litteratur och tidigare forskning så anser jag att pedagogerna skapade kommunikativa och språkliga sammanhang genom sina musiksamlingar. Även om detta går att utveckla och göra ännu tydligare för barnen genom reflektioner och tydligare mål. Detta skapades genom:

- ramsor
- lekfullhet
- att ställa frågor
- att använda rytm, sång och rörelser
- reflektioner
- berättelser
- glädje
- att lyssna på barnen

Detta blev till språkliga sammanhang och kan vara utvecklande av barns språk genom att

- Musiken skapade ett samspel mellan barnen, och detta samspel skapade kommunikation mellan barnen.
- Även ramsorna skapade ett samspel mellan barnen
- Musiken gav inspiration till samtal och berättelser
- Musiken öppnade upp för barnens fantasi
- Barnen använde sig av många olika språk i samlingarna, både verbala och ickeverbala
- Barnen gav ett intryck av att ha roligt

Dessa tre musiksamlingar och intervjuer med dessa tre pedagoger kan jag se att musiken skapar kommunikation, delaktighet och samspel för barnen vilket i sin tur utvecklar barns språk, både verbala och ickeverbala. Musiken ger barnet ett sammanhang där de kan utvecklas tillsammans. Detta styrker även det sociokulturella perspektivet som anser att man lär sig i samspel med andra och att kommunikation är viktigt för barnets utveckling och lärande (Dysthe, 2010). Pedagogerna skapade kommunikativa och språkliga sammanhang genom ramsor, sånger, lekar, berättelser och lyssnande av musik. Men framför genomallt att ha en öppenhet och genom att lyssna på barnen och låta dem vara med och bestämma. Detta anser både Uddén (2001) och Pramling mfl(2008) är viktigt för barns utveckling och lärande. Musiken kan utveckla barns språk genom att barnen blir delaktiga i ett sammanhang, barnen får uppmuntran till att använda många olika språk, både verbala och ickeverbala, det skapas ett samspel mellan barnen och musiken inspirerar barns fantasi och skapar kommunikation mellan varandra.

Denna studie har öppnat upp för flera frågor. Framför allt har de centrala begreppen språk, musik, kommunikation och musisk fått mig att inse vilka komplexa begrepp detta är. Jag tycker mig se att det finns många förklaringar kring dessa begrepp och många ingångar vad de används till och hur de används. Dessa begrepp tycker jag har gått in i lite i varandra och det märktes när jag skulle strukturera upp intervjuerna som jag gjorde: Svaren på frågorna gick in i varandra. Det var svårt att strukturera upp dem i musik, språk och kommunikation. Detta valde jag ändå att göra för att få svaren lite tydligare. En annan diskussion som blivit central är diskussionen kring musik som mål eller som medel som Bla. Pramling mfl(2008) skriver om. För många är det viktigt att musiken står för sig själv och är ett eget ämne och konststart. Jag kan inte annat än att hålla med. Musik är en konststart och ett viktigt uttryckssätt. Men jag anser också att det kan användas som ett medel för att nå andra mål. Vad jag kan se idag så tycker jag inte att de utesluter varandra i just detta sammanhang. Om det var språket som var målet eller musiken spelade inte så stor roll; musiken skapade ett sammanhang för barnen som öppnade upp för kommunikation. Men det är viktigt att som pedagog har tydliga mål med varför man använder musik och vad det är man vill utveckla.

Här anser jag att musiken täcker in dessa punkter i läroplanen(Lpfö98) som jag tog upp i början.

- *Förskolan skall sträva efter att varje barn utvecklar ett rikt och nyanserat talspråk och sin förmåga att kommunicera med andra och att uttrycka tankar*
- *utvecklar självständighet och tillit till sin egen förmåga utvecklar sin förmåga att lyssna, berätta, reflektera och ge uttryck för sina uppfattningar*
- *utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama (Lpfö98, s 9)*

Jag anser att musiken har en stor betydelse för barns språkutveckling i förskolan. Jag anser att vi som pedagoger behöver arbeta mer med musik och framförallt mer medvetet med musiken, med tydliga mål och med ett öppet och tillåtande arbetssätt som gör att barnen känner att de vågar använda många olika språk för att uttrycka sig. Något som jag också sett är att det är viktigt att ha ett reflekterande förhållningssätt med barnen och uppmuntra barnen till att reflektera över varför vi gör olika saker. Detta för att barnen ska få en förståelse för sitt eget lärande och sitt eget tänkande. Detta är viktigt för min framtida lärarroll, då jag anser att det är av stor vikt att barnen får möjlighet att vara delaktiga i ett sammanhang och där de får chansen att utveckla sitt/sina språk och på så sätt skapar förståelse för sig själv och sin omgivning.

Det jag sett i min undersökning gäller ju just dessa tre samlingar och de tre pedagogerna som arbetar på denna avdelning. Jag tror att för att få tydligare svar på mina frågor om musiken utvecklar barns språk så krävs observationer under en längre tid och mer forskning kring musik och barns språkutveckling. Jag kan också se att både observationer och intervjuer kan ha blivit påverkade av att pedagogerna visste att jag skrev om musik och språkutveckling och att det kanske var tydligt vad det var jag ville se. En annan aspekt är att jag träffat barn och pedagoger tidigare och detta kan ha påverkat mitt resultat.

Jag skulle gärna se mer forskning kring hur musiken kan utveckla barns språk i förskolan och skolan. Något annat som jag fann intressant under denna studie var barns delaktighet. För att citera vad pedagog A sa i sin intervju: *"Musiken förenar, den tillåter mer och man blir delaktig, och den är demokratisk."* (Pedagog A) Detta skulle vara intressant att se vidare forskning kring: Musik, delaktighet och demokrati.

Källförteckning

- Björklund, Elisabeth(2008) *Att erövra litteracitet – små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan: Göteborgs studies in educational sciences 270:* Göteborgs universitet
- Bjørkvold, Jon-Roar (2005) *Den musiska människan*, Stockholm: Runa Förlag.
- Dysthe,Olga (2010)*Dialog, samspel och lärande*, Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson Hagtvet, Bente (2007), *Språkstimulering Del 1: Tal och skrift i förskoleåldern* Stockholm: Natur och Kultur
- Esaiasson, Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängenerud, (2010) *Metodpraktikan Konsten att studera samhälle, individ och marknad* Stockholm. Nordstedts.
- Ferm Cecilia(2004) *Öppenhet och medvetenhet – en fenomenologisk studie av musikdidaktisk interaktion*, Avd för forskning och konstnärligt utvecklingsarbete: Musikhögskolan, Luleå tekniska universitet
- Grahn, Margaretha, (2005) *Musernas viskningar förr och nu - En studie av det musiska och inriktningen musiskt lärande: En teoretisk analys samt ett empiriskt bidrag från lärarutbildningen*, Lindköping
- Jederlund, Ulf (2002) *Musik och språk*, Stockholm: Runa Förlag.
- Klackenberg Vanja, (1998) *Varför är vi musikaliska*, Musik 1998:2, s 26-28
- Linell, Per, (1982) *Människans språk*, Malmö: Erlanders Berlings
- Merriam B, Sharan (1994) *Fallstudien som forskningsmetod*, Lund: Studentlitteratur
- Micheletti Edberg, Maida (2010) *Musik som verktyg i förskolan - glädje, rörelse, förståelse, ord och språk – music as a tool in pre- school*, Examensarbete ,Malmö :Lärarutbildning: Malmö Högskola
- Pramling Samuelsson, Ingrid, Asplund Carlsson, Maj; Olsson, Bengt; Pramling, Niklas; Wallerstedt, Cecilia (2008). *Konsten att lära barn estetik*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag
- Saar Tomas(1999) *Musikens dimensioner – en studie av unga musikers lärande*, Göteborg: Göteborg studies in educational studies
- Sundin Bertil, 1978, *Barns musikaliska utveckling*, Lund: Liberläromedel
- Sundin Bertil, (1980)*Barnen och de sköna konsterna*, Kulturpolitisk forskning och utveckling nr 3

Strandberg Leif,(2006) *Vygotskij i praktiken – Bland plugghästar och fusklappar*, Finland: Nordstedts Akademiska förlag

Stukát, Staffan. (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Säljö, Roger, (2000), *Lärande i praktiken*. Stockholm: Prisma.

Uddén, Berit (2001), *Musisk pedagogik med kunskapande barn, Vad Fröbel visste om visan som tolkande medel i barndomens studiedialog*. Akademisk avhandling. Skrifter från Centrum för musikpedagogisk forskning. Stockholm: KMH Förlag.

Uddén,Berit (2004), *Tanke-Visa-Språk. Musisk pedagogik med barn*, Lund: Studentlitteratur

Uddholm, Mats, (2003) *Pedagogen och den musikaliska människan* Mölndal : Förlaget Lutfisken.

Vesterlund Mallo(2003) *Musikspråka i förskolan*, Stockholm: Runa förlag

Internetkällor

www.bornholmsmodellen.se/index.php?option=com_content&view=article&id=25:bornholmsmodellen&catid=34:bornholmsmodellen&Itemid=28 (9/5 2011)

www.Nationalencyklopedin.se

<http://www.ne.se/lang/musik> (31/5-11)

<http://www.ne.se/lang/kommunikation> (31/5-11)

www.skolverket.se - Läroplanen för förskolan (Lpfö98) (28/4-11)

Bilaga 1

Anhållan om tillstånd för att ert barn kan delta i en undersökning inom ramen för ett examensarbete vid lärarutbildningen vid Göteborgs universitet

Jag skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är vårt examensarbete och som ger oss vår lärarbehörighet. Arbetet motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart i Maj 2011.

Examensarbetets syfte är undersöka musikens betydelse i förskolan. De viktigaste frågorna jag behöver få svar på är: **På vilket sätt används musik i verksamheten? Vilken betydelse har musik för barnets språkutveckling i förskolan? Hur skapar man som pedagog språkliga sammanhang där alla barnen känner sig delaktiga?** För att kunna besvara dessa frågor behöver jag samla in material genom observation i verksamheten.

På er skola kommer undersökningen att genomföras under perioden v 16 och v 17 .

Vi vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i den observation som ingår i examensarbetet. Alla barn kommer att garanteras anonymitet. De förskolor som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Vad vi behöver från er är att ni som barnets vårdnadshavare skriver under detta brev. Sätt således ett kryss i den ruta som gäller för er del:

Som vårdnadshavare ger jag tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Som vårdnadshavare ger jag inte tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Datum

.....
vårdnadshavares underskrift/er elevens namn

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående adresser eller telefonnummer:

Med vänliga hälsningar
Johanna Eckerström
Johanna.eckerstrom@hotmail.com

Handledare för undersökningen är Marie-Louise Hansson- Stenhammar, Doktorand i estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap
Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet

Kursansvarig lärare är Jan Carle, docent, Göteborgs universitet, Sociologiska institutionen
031 786 4792

Bilaga 2

Intervju av pedagoger angående musik och språk i förskolan

- 1) Vad har du för utbildning ?
- 2) Hur länge har du arbetat i förskolan?
- 3) Kan du berätta lite om dina tidigare erfarenheter ?
- 4) Vad har du för erfarenheter av musik?
- 5) Vad betyder musik för dig ?
- 6) Om du skulle du förklara språk, vad är det för någonting då ?
- 7) Hur ser du på ditt arbete med språkutveckling?
- 8) Vad tror du krävs för förutsättningar för att barnen ska utveckla sitt språk?
- 9) På vilket sätt skulle du förklara arbetar ni med musik på den här avdelningen?
- 10) När används musik på avdelningen ?
- 11) Tycker du det är viktigt med musik?
- 12) Varför i så fall?
- 13) Hur upplever du att barnen tar till sig musiken ?
- 14) Kan du se att det skapas kommunikation mellan barnen ?
- 15) Ser du barnen använda sig utav musiken utanför samlingarna?
På vilket sätt i så fall?
- 16) Tycker du att alla barnen är delaktiga när ni har musiksamlingar?
- 17) Kan du se något samband mellan musik och barns språkutveckling?